

Deel II: drie moderne sprookjes en een fabel

In dit tweede deel van de sprookjesbundels hebben we vier verhalen opgenomen; drie sprookjes en een fabel:

1.	Pineukio	6
2.	Van lelijk eendje tot mooie zwaan	64
3.	Van mooie zwaan tot lelijk eendje	74
4.	Over de arend, de duif en de raven (de fabel)	90

Elk sprookje en de fabel hebben een eigen inleiding en uitleg.

We waarschuwen nogmaals dat deze sprookjes zijn bedoeld voor grote kinderen!

Inleiding tot de verhalen in het boek

We kennen allemaal het verhaal over Pinokkio, in 1883 geschreven door Carlo Collodi. Pinokkio is een jongen, gemaakt van hout door zijn ‘vader’ Gepetto, wiens neus groter wordt naarmate hij meer liegt. Gepetto wil graag dat Pinokkio zou leven en een fee heeft hem wel tot leven gebracht, maar niet als mens – hij blijft een pop. Pinokkio wil zo graag een ‘echte jongen’ worden van vlees en bloed. Daarvoor moet hij zijn luiheid en spijbelzucht, speellust, liegdrift en hang naar foute vrienden overwinnen en goede daden verrichten. Telkens onderneemt Pinokkio weer een poging en evenzovele malen buigt hij het hoofd voor een nieuwe verleiding. Japie helpt hem als het goede geweten. Pinokkio beleeft als levende pop allerlei avonturen en verliest uiteindelijk het leven om zijn vader te redden. Gepetto is ontroostbaar, maar dan verschijnt de Blauwe Fee ineens. Zij brengt Pinokkio weer tot leven en verandert hem in een echte jongen, als beloning voor zijn dappere gedrag.

In het ons bekende sprookje is Pinokkio af en toe een echte deugniet. In de werkelijkheid van Collodi’s sprookje was het veel erger. Er wordt wat afgeruzied en geknokt in zijn verhaal. Krekels en lieflijke meisjes gaan of zijn dood, het bootje van zijn vader wordt tijdens een storm verzwolgen in de golven, Pinokkio zelf denkt bij een ophanging dat het met hem is gedaan en hij kijkt de dood meermaals in de ogen. Zelfs de Fee is niet meer zeker of zij nog leeft. Daarbij houdt Collodi oog voor humor. De Raaf die de Fee raadpleegt, zegt: “Het komt mij voor dat de marionet zo dood is als een pier, maar mocht hij onverhoopt niet dood zijn, dan is dat ontegenzeggelijk een teken dat hij nog leeft.” Als Pinokkio even later begint te huilen, voegt de Raaf toe: “Als de overledene huilt, is dat een teken dat hij aan de betere hand is.”

Bij Collodi is het aan het eind niet ‘en zij leefden nog lang en gelukkig’. Pinokkio wordt, als hij niet uitkijkt, als echte, voorbeeldige jongen langzaam maar zeker gewurgd door braafheid. Vier zwarte konijnen komen hem plots met een doodskest op hun schouders ophalen. Geen fee kan hem helpen. Hij moet er helemaal zelf uitkomen.

Van lelijk eendje tot mooie zwaan en *Van mooie zwaan tot lelijk eendje* zijn twee korte verhalen, die beide zijn gebaseerd op het bekende sprookje over het ‘Lelijke Eendje’. In dat verhaal groeit een eendje op tussen zijn broers en zusters, die ‘anders’ zijn. Al snel blijkt dat hij ‘veel te groot’ is en andere veren heeft dan zijn broertjes en

zusjes. Daarmee wordt hij gepest. Het leven valt hem steeds zwaarder. Zijn ouders ondersteunen hem, maar ook zij kunnen niet ontkennen, dat het Lelijke Eendje nogal anders is. Pas als de lente komt, verschijnen er vanuit de vogeltrek uit het zuiden zwanen in de buurt. Daarin herkent hij zijn soortgenoten en zij herkennen hem direct en accepteren hem zoals hij is: een echte zwaan. Zo groeit hij ook op, tot een grote witte zwaan met een lange hals. Alle eendjes zien nu in, dat ze het bij het verkeerde einde hadden. Het Lelijke Eendje was helemaal geen lelijke eend; hij was juist een mooie, grote witte zwaan.

Van lelijk eendje tot mooie zwaan is gebaseerd op een openbaring van Marc-Marie Huijbregts als tafelheer bij DWDD. Hij bekende dat hij jarenlang een pruik droeg om zijn kalende hoofd te verbergen. Daarvan is hier een (heel ander) verhaal gemaakt.

Van mooie zwaan tot lelijk eendje is gewoon verzonnen, niet gebaseerd op een bekend verhaal. Er zit wel een kern van waarheid en van werkelijkheid in: veel modellen in de modewereld proberen eruit te zien als de meest succesvolle topmodellen, die vaak heel mager zijn. Zij gaan op extreme diëten om zo'n bizar mager lichaam te krijgen. Dat loopt vaak uit op eetstoornissen en soms zelfs tot de dood. Zoals bij de Nederlandse Sharmeela de Roo, de Russinnen Vlada Dzyuba, Roeslana Korsjoenova en Katerina Laktionova, de Franse Isabelle Caro, de Britse Bethaney Wallace, de Uruguayaanse Eliana Ramos en haar oudere zus, eveneens fotomodel, de Braziliaanse Ana Carolina Reston en vele anderen.

Wie dit laatste verhaal leest en denkt dat het vergezocht is, moet eens opzoeken wat er in 1994 met Nancy Kerrigan gebeurde. Kerrigan, een van de Amerikaanse topfavorieten voor goud bij kunstschaatsen destijds in Lillehammer, werd tijdens een training door een onbekende neergeslagen met een ijzeren staaf op haar knie, die daarmee werd verbrijzeld. Al snel kwam uit dat Jeff Gillooly, de ex van Tonya Harding (op dat moment een grote concurrente van Kerrigan) en zijn maat Shawn Eckardt het plan beraamd hadden en Shane Stant voor een slordige \$ 6.500,- dollar inhuurden om de aanslag tegen Kerrigan uit te voeren. Tonya Harding wilde daarmee wereldkampioen worden. Ze ging de cel in.

Allemaal verhalen die zich lenen voor een modern sprookje om iets van te leren.

De fabel *Over de arend, de duif en de raven* is van een heel ander kaliber. In vroeger tijden werd de fabel zeker net zozeer gewaardeerd als het sprookje. Net als in het

sprookje was er een wijsheid uit te leren. Anders dan het sprookje waren fabels op rijm gezet en vaak heel kort. En er komen alleen dieren in voor.

Een beroemde fabeldichter is Jean de la Fontaine. Zijn beroemdste fabels zijn die van de Krekel en de Mier, en de Raaf en de Vos¹. Die presenteren we in dit boek ook, in het originele Frans en in de Nederlandse vertaling.

We beginnen met Pinokkio/Pineukio.

¹ Geschreven naar een fabel van zijn beroemde Griekse voorbeeld Aesopus.

Pineukio

Een harem met 1000 vrouwen

Lang geleden leefde er een koning in een ver land dat zó groot was, dat een olifant er twee jaar over deed om van de oostgrens naar de westgrens te lopen. Het land had prachtige steden met overvloedige markten, drukke havens en vele goede wegen en bruggen. In het oosten teelden talloze boeren vooral rijst en graan, in het zuiden fruit in alle soorten, in het westen waren weelderige weilanden met koeien en schapen en in het noorden kweekten tuinders groenten op schier eindeloze, vruchtbare akkers. De koning zorgde goed voor het land en zijn onderdanen en had een groot leger om alle rijkdommen en de inwoners te beschermen tegen rovers en kapers. De mensen voelden zich er veilig en waren tevreden.

Maar de koning zorgde ook goed voor zichzelf. In elke stad had hij een groot paleis laten bouwen van de meest kostbare marmersoorten, luxueus ingericht en omgeven door royale tuinen. In feite woonde hij bijna altijd in één paleis, dat alle andere in pracht en praal overtrof. De andere paleizen had hij als musea opengesteld voor het volk, dat zich vergaapte aan de vorstelijke rijkdommen en kunstschaten.

Het land had wel één eigenaardige gewoonte, een curieus overblijfsel van een oud erfrecht. Elk jaar moest een stad op de verjaardag van de koning een jonge schone maagd schenken aan zijn harem. Omdat er wel negentwintig steden waren, groeide zijn harem gestaag. Inmiddels woonden daar wel duizend vrouwen. Het was jaarlijks weer een groot feest, want de steden streden ook om de eer, wie de schoonste maagd schonk. Elk jaar genoot de koning weer van deze festiviteiten en de nieuwe aanwas.

Wel maakte de koning zich steeds meer zorgen over de omvang van zijn schare vrouwen. Zijn eerste vrouw, de koningin, moest hij elke dag zien. Om alle andere eega's en concubines vervolgens één keer per jaar te zien, moest hij inmiddels zes dagen per week drie keer een vrouw ontvangen. De verjaardagen van zijn kinderen vierden ze de laatste tien jaar al samen met zijn eigen verjaardag.

Er was nauwelijks nog een gaatje te vinden in zijn agenda voor de vele belangrijke staatszaken. De koning werd inmiddels een dagje ouder en het vermoeide hem steeds meer, om iedereen tevreden te stellen. Zijn geliefde rustdag kwam regelmatig in de knel en schoot er zelfs af en toe bij in, omdat ze allemaal tijd van hem wilden. Het groeide hem boven zijn hoofd, hij raakte steeds vermoeider, kreeg er slapeloze nachten van.

De koning is aan het eind van zijn Latijn

Op een dag werd hem dat te veel. Hij was uitgeput, aan het eind van zijn Latijn. Hij riep zijn raad van twaalf belangrijkste adviseurs bijeen, legde hen uit waar hij mee zat en vroeg om raad bij deze delicate kwestie. De belangrijkste adviseurs hadden allemaal wel een idee. 'Stop met nieuwe jonge schone maagden', maar dat vond de koning nou juist leuk op zijn verjaardag. 'Verkoop de oude aan de hoogsteieder, iedereen wil wel een ex van de koning', 'Ruil ze voor goud en juwelen', 'Schenk ze aan de edellieden', 'Verloot ze onder het volk', 'Exporteer ze naar een kolonie'. "Nee, nee en nog eens nee," riep de koning. Hij vond het allemaal véél te ver gaan; het waren zijn vrouwen, geen slaven of koopwaar! Hij zocht naar een wáárdige oplossing, één waarbij hij zijn rug recht kon houden en zijn harem recht in de ogen kon kijken. Een koninklijke uitweg. Het werd even stil. Iedereen boog zijn hoofd en dacht diep na.

De koning zag dat helemaal achteraan de jongste, minst belangrijke van de belangrijkste adviseurs en een iets belangrijker adviseur naast hem enigszins opgewonden aan het fluisteren waren. "Als jullie iets te zeggen hebben, spreek dan en laat ons anders in stilte nadenken," zei de koning wrevelig. De iets belangrijker adviseur excuseerde zich; de minst belangrijke had hem een plan in het oor gefluisterd waarvan hij hem probeerde te overtuigen, dat niet de moeite van het vermelden waard was. "Zo, zo," zei de koning, "niemand heeft hier enig idee en het enige idee dat er wel is, is niet het vermelden waard? Wat heb ik aan zo'n raad?" Iedereen kromp ineem en het werd muisstil. Toen stond de minst belangrijke adviseur van de koning op en vroeg timide het woord. "Spreek." "Zijne Majesteit, mijn voorstel luidt om uw vraag voor te leggen aan de harem. Misschien hebben zij zelf wel een goed idee?" De koning was met stomheid geslagen. Hoe kon je het in je domme hoofd halen om het probleem zelf om een oplossing te vragen? Even zweeg hij om naar woorden te zoeken om dit ridicule voorstel in hoffelijke woorden ferm neer te sabelen. Maar op datzelfde moment realiseerde hij zich dat hij feitelijk ten einde raad was en er geen enkel beter idee was geopperd. Hij zuchtte diep, sprak zijn twijfels uit over het voorstel en besloot tegen beter weten in, om het een kansje te geven. Zijn allerbelangrijkste adviseur gaf hij de opdracht om het een en ander voor te bereiden.

Eerlijk gezegd bleek het inderdaad niet zo'n goed idee. Of misschien was het dat wel, maar werd het vanwege een gebrek aan overtuiging en door achteloze voorbereiding om zeep geholpen? Hoe dan ook, binnen een uur ontstond slaande ruzie binnen de héle harem. De vrouwen schreeuwden tegen en vochten met elkaar, trokken elkaar de haren uit, krabden, sloegen, schopten, beten, staken ogen uit en trokken oren af. De koning moest drie pelotons van zijn Garde inschakelen om zijn vrouwen uit elkaar te halen en hen tot rust te brengen. Het hospitaal lag vol slachtoffers. Het had niet veel gescheeld of dit had het probleem inderdaad opgelost.

De volgende ochtend liet de koning de minst belangrijke adviseur ophangen en riep zijn harem bij elkaar. Hij gaf hen een uitbrander en sprak hen vermanend toe. Ze waren allemaal lid van  en grote familie. Zijn familie. De moeders van zijn kinderen. Dit was een pijnlijke vertoning geweest, zijn harem onwaardig. Uit voorzorg dat dit beschamende verhaal de wereld in zou gaan, had hij alle leden van de Garde die er getuige van waren geweest laten onthoofden. Hij bezwoer iedereen er nooit meer met iemand over te praten. Bovendien sprak hij zijn diepe teleurstelling uit. Had nu werkelijk niemand van zijn vrouwen enig idee hoe ze zijn probleem konden oplossen? Er viel, zoals gebruikelijk als de koning zo vertoerd was, een diepe stilte.

Toen liep een jong prinsesje naar voren. Ze maakte een diepe buiging voor de koning en vroeg gedwee het woord. "Spreek meiske, ik zit te springen om een goed idee." "Mijn geliefde Majesteit, toen ik nog op school zat, hadden we een nieuwe naam nodig voor onze schoolkrant en er kwamen wel honderd voorstellen van de redactie, maar geen enkele was goed genoeg. Toen hebben we een wedstrijd uitgeschreven onder alle scholieren en dat was een groot succes; er kwamen wel tien goede namen uit. Is het een idee om een wedstrijd uit te schrijven onder het volk en wellicht een prijs te geven voor het beste idee?" De koning was perplex, verbluft. In zijn gedachten probeerde hij 'een nieuwe naam voor een schoolkrant' te vergelijken met het enorme probleem van uitputting waar hij voor stond. Het lukte hem niet. En dan: een wedstrijd uit te schrijven onder de gehele bevolking? Dan moest hij met zijn billen helemaal bloot aan al zijn onderdanen verklappen dat hij, de koning van het land, niet in staat was om zijn eigen harem te bevredigen? Over zijn lijk! Hij zweeg en ook deze keer vroeg hij zich af in welke beschaafde woorden hij dit onzinnige voorstel zou afkraken en naar de prullenmand verwijzen. Maar net als de vorige keer riep een angstig engeltje in zijn hoofd, dat hij ten einde raad was. Misschien kon hij zijn raad van twaalf belangrijkste adviseurs bijeen roepen om te bedenken hoe ze zo'n wedstrijd konden uitschrijven, z nder het volk duidelijk te

maken dat hij, de koning, een probleem had? “Oké,” zei de koning, “ik vind het een riskant idee, maar we hebben niets beters, dus ga ik dit met de raad bespreken. Ga terug naar de harem en leef in vrede met elkaar.”

Een PR-bureau schrijft de wedstrijd uit

De raad had weinig tijd nodig voor haar advies. De koning zou een public relations bureau de opdracht moeten geven om binnen de randvoorwaarden van de opdracht de wedstrijd uit te schrijven. Die zouden er wel raad mee weten, omdat ze vaker met zo'n bijltje hadden gehakt. Dat ze hiermee de hete aardappel doorschoven, realiseerden ze zich maar al te goed, maar ze riskeerden liever het hoofd van de public relations mensen dan hun eigen hoofd. Natuurlijk hielpen ze de koning ook graag om het beste bureau hiervoor uit te zoeken, want daarvoor was de koning te oud en te moe.

Bij het gekozen public relations bureau braken ze vervolgens hun hoofd over deze onmogelijke opgave. Ze ontwierpen dagen en nachten lang het ene na het andere plakkaat, schrapten zinnen, voegden nieuwe toe, totdat ze eruit waren. Het was tijd om de koning het voorstel te laten zien. Bibberend van angst voor zijn oordeel knipten ze het lint door waarmee het doek voor het plakkaat wegviel. De koning tuurde ernaar. De vergulde omlijsting beviel hem blijkbaar prima en de perkament-look van het papier ook. Toen las hij de tekst:

HOORT EN ZEGT HET VOORT!

Aan allen die dit lezen:

DE KONING HEEFT GEEN PROBLEEM!

Toch roept hij eenieder op om met het beste idee te komen

om ieder liefthallig lid van zijn hooggeëerde harem
voortdurend en vol blijdschap te plezieren
zodat geen van zijn 1001 vrouwen en concubines iets tekortschiet
en zij allen in overvloed kunnen genieten
zonder de koning te overbelasten
(waarvan nog geen enkele sprake is)

GEEFT HIJ, ONZE KONING, EEN GROTE BELONING
VAN 100.000 GOUDEN DUKATEN

Hij fronste zijn wenkbrauwen. De baas van het public relations bureau deed het inmiddels bijna in zijn broek van de spanning, sloot zijn ogen en boog zijn hoofd. "Niet slecht," zei de koning. Hij glimlachte en mompelde nog iets binnensmonds. "Helemaal niet slecht. Misschien kunt u hier en daar nog een woordje verbeteren. Mijn harem is niet 'hooggeëerd' maar 'zeer geliefd'. Maar ja, er staat ook al 'lieftalig'. Mhhh. En is 'tekortschieten' niet te negatief? Maar verder ziet het er oké uit. Hoewel, die 'overbelasting' mag wel wat kleiner. En 1.000 gouden dukaten lijkt me meer dan genoeg." De baas opende zijn ogen, veegde het zweet van zijn voorhoofd en stond op. "Ik dank uwe Majesteit voor zijn wijze kritiek. Morgen heeft u de verbeterde tekst."

De hele nacht werkten ze met het voltallige bureau door en de volgende dag knipten ze met roodomrande ogen nogmaals het lint door, waarmee het doek voor het plakkaat wederom wegviel. Nu las de koning:

HOORT EN ZEGT HET VOORT!

Aan allen die dit lezen:

DE KONING HEEFT GEEN PROBLEEM!

Toch roept hij een ieder op om met het beste idee te komen,

zodat onze Majesteit zijn zeer geliefde harem
voortdurend en vol blijdschap kan plezieren
en al zijn 1001 vrouwen en concubines
in overvloed kunnen genieten
zonder de koning te overbelasten
(waarvan nog geen enkele sprake is)

HIERVOOR LOOFT HIJ, ONZE KONING, EEN GROTE BELONING UIT
VAN 1.000 GOUDEN DUKATEN

Weer fronste hij zijn wenkbrauwen, maar al gauw glimlachte hij. “Dit is het helemaal. Fantastisch! Perfect! Hang dit plakkaat overal in het Rijk op. Adviseurs, stelt uit uw midden een Kiesraad op, die als jury zal fungeren.” Iedereen was enorm opgelucht en ging gelijk aan de slag. Een week later hing het plakkaat op alle publicatieborden en in kleiner formaat aan talloze bomen.

Het volk komt met ideeën

Het duurde niet lang voor de eerste ideeën werden ontvangen en na enkele dagen stroomden ze binnen. Dagelijks rapporteerden de belangrijkste adviseur en de voorzitter van de Kiesraad de koning over de voortgang en de bevindingen. Ze waren heel tevreden met het aantal reacties, hoewel de inhoud van de voorstellen nog enigszins teleurstelde. Na een week vroegen de belangrijkste adviseur en de voorzitter de koning om de Kiesraad uit te mogen breiden, omdat ze het aanbod niet langer konden verwerken. Vanwege zijn drukke werkzaamheden waren zij niet meer in staat om dagelijks te rapporteren – er viel ook niet veel te zeggen, maar dat hield hij wijselijk voor zich.

Ze hadden nog niet één ook maar enigszins redelijk uitvoerbaar idee ontvangen dat hun koning waardig was, integendeel. Een deel van de voorstellen was beschaafd en vriendelijk: ‘Ga Ganzenborden spelen met vijf tegelijk’, ‘Ga muziek spelen met twintig tegelijk’, ‘Ga theater spelen met honderd tegelijk’. Een koning speelde geen Ganzenbord en ook geen muziek. Hij luisterde alleen maar naar muziek en keek alleen naar theater – dat was onvoldoende bevredigend voor zijn vrouwen en concubines; die wilden als vrouw en concubine persónlijke aandacht. Verschillende kloosterordes vroegen om concubines als novices, omdat er te weinig nieuwe nonnen kwamen. De belangrijke adviseur polste de koningin over dit idee, maar die zag er geen heil in. “Wij zijn allemaal moeders en wij vormen één groot en hecht gezin. Een celibatair leven is niets voor ons; wij zijn geboren verleiders.”

Het andere deel van de voorstellen was zelfs kwaadaardig: ‘Wat presteren die vrouwen eigenlijk?’, ‘Zet ze aan het werk’, ‘Onthoofden die hap’, ‘Decimeren’, ‘Vergiftigen’, ‘Ophangen’, ‘Stenigen’, ‘1001 is 1000 te veel, wat kost zo’n harem onze staat?’ ‘Geef mij een prinsesje, ik weet er wel raad mee’, ‘Bouw de helft om tot mannen’, ze durfden het hun koning niet voor te lezen. Hier schoten ze niets mee op. De meeste ideeën waren nog niet één gouden dukaat waard. Nog een week later vroegen zij nogmaals om uitbreiding van de Kiesraad, omdat er inmiddels negenennegentigduizend negenhonderd en negenennegentig ideeën waren binnengekomen. De koning werd er moedeloos van.

Na een maand bespraken de belangrijkste adviseur en de voorzitter van de Kiesraad de laatste resultaten met de koning. Het zag er bedroevend uit. De koning hield dan weliswaar de 1.000 gouden dukaten in zijn schatkist, maar hij had ook nog steeds geen oplossing voor zijn meest nijpende probleem. “Is er dan werkelijk niemand in dit hele grote land zo vindingrijk dat hij mij kan verlossen van dit uiterst onaangename en uitputtende probleem?” riep de koning uit. “Nou ja, als u het zo stelt, Majesteit,” begon de voorzitter van de Kiesraad, maar hij twijfelde om verder te gaan.